

SP7MP_MTP2 Metodologie 2

Marie Mištová, učo – 266093, SPE – VV

Úkol č. 6

Kvalitativní výzkum

1) Téma: Výtvarně-terapeutická činnost u dětí předškolního věku

Výzkumný problém:

Eliminování, snižování nežádoucích projevů u dětí předškolního věku s vývojovými poruchami (LMD, specifických poruch chování, hyperaktivity, narušení jemné motoriky, komunikace sociálních vztahů,...) za pomoci výtvarně- terapeutické činnosti.

Pomocí výtvarně-terapeutické činnosti rozvíjet motorickou, fyzickou i duševní stránku dítěte.

Tedy lépe rozpoznávat problematické rysy dítěte, rozpoznání syndromů, lépe diagnostikovat, ale hlavně snižovat a eliminovat nežádoucí projevy u dětí.

To potom vede k lepší vzdělavatelnosti dítěte, jeho integraci v kolektivu a k rozvoji sociální komunikace a socializace.

Výzkumná otázka:

Jak působí výtvarně-terapeutická činnost na děti s vývojovými poruchami?

Jaké výtvarně-terapeutické činnosti jsou vhodné pro děti s vývojovými poruchami?

Jak děti správně motivovat a pracovat s nimi?

Cílem je poukázat, seznámit učitele, rodiče a veřejnost s výtvarně-terapeutickými činnostmi. Představit hravou zábavnou formu terapie. Ale hlavně eliminovat důsledky vývojových poruch u dítěte a upozornit na změnu přístupu k dětem s vývojovou poruchou.

2) Hlavní výzkumná otázka:

Jak působí výtvarně-terapeutická činnost na děti s vývojovými poruchami?

Vedlejší výzkumné otázky:

Jaké výtvarně-terapeutické činnosti jsou vhodné pro děti s vývojovými poruchami?

Jak děti správně motivovat a pracovat s nimi?

Jaká možná pozitiva by přineslo zřízení pracovní pozice - arteterapeut do školských zařízení?

3) Volba výzkumné strategie

Kvalitativní výzkum: - Sbírání všech dostupných dat

- Studování aktérů v přirozeném prostředí. (prostředí mateřských

- škol, vzdělávacích zařízení při výtvarné činnosti
- Ve výzkumu budu využívat metod založených na kvalitativní analýze (pozorování, rozhovor, analýzu spontánních produktů, ...)
 - Následné vytváření teorií
 - Nelze data zobecňovat (každý případ a dítě je jiné)
 - Porozumění z pohledů aktérů (vcítění se, porozumění dítěti)

4) Nejvhodnější metoda sběru dat:

Pozorování, rozhovor s učitelkou dětí, analýza spontánních produktů

Bylo by dobré znát osobní a rodinnou anamnézu. (záleží na rodičích, zda ji poskytnou)

Způsob kontaktování:

Nejprve kontaktuji příslušnou mateřskou školu či speciální mateřskou školu, jejich ředitele (zástupce ředitele), učitele dané třídy, kde chci výzkum provádět.

Potom bych si vybrala děti (4) s určitou vývojovou poruchou (1 s LMD, 1 s ADHD, 1 s narušenou socializací a dítě intaktní).

Dále je nutné seznámit rodiče těchto dětí s mým projektem, vysvětlit jim důvod proč bych chtěla tento projekt uskutečnit. Oznámit jim klady projektu.

Počet dětí ve třídě - 15.

Počet výzkumných jednotek: 4 děti

Pro tento projekt bych zvolila menší počet dětí, tedy čtyři. Pro lepší přehlednost při pozorování a lepší porovnávání s ostatními dětmi ve třídě a s možným srovnáváním dětí se stejnou vývojovou poruchou.

Průběh pozorování – sběr dat:

Nejprve bych pozorovala klasický chod třídy, chování dětí, vzájemné vztahy dětí a učitele.

Důkladné pozorování vybraných čtyř dětí v určitých situacích.(cca. 14 dní – 1 měsíc)

Dále pozorování při výtvarně-terapeutické činnosti celé třídy (cca. 2 měsíce)

Výtvarně-terapeutická činnost – (15 min – 45 min. denně)

A pozorování při výtvarně-terapeutické činnosti vybraných čtyř dětí. (cca. 2-3 měsíce)

Pozorování – výhodou je, že nijak neovlivním chod třídy, chování a reakce dětí

Nevýhoda je dlouhodobé pozorování – cca. 6měsíců

Rozhovor: - s učitelem, zda si povšiml nějaké změny u těchto čtyř dětí

- s rodičem

5) Úryvek z rozhovoru s učitelem:

Zaznamenala jste nějakou změnu v chování u některého ze čtyř dětí?

...nastala lepší socializace Aničky, dokázala se zapojit při společných hrách...

Byl Adam po výtvarně terapeutické činnosti klidnější, dokázal se více koncentrovat?

...Ne, Adam se dokáže koncentrovat jen u činnosti, která ho zaujme, jakmile skončí, je

opět těžce zvladatelný...

Zlepšila se např. Jany jemná motorika po některé činnosti?

...u Jany je to velmi dlouhodobá záležitost, rozvíjet jemnou motoriku musí denně.

Práce s hlínou byla pro ni nejen cvičením, ale i potěšením...

6) Praktické problémy

Díky rozdílné diagnostice čtyř vybraných dětí je důležité, aby arterapeut zvolil i rozdílný přístup k dětem. Terapeutickou činnost musí dítě jednak zvládat, zaujmout ho, těšit ho a napomáhat mu ke zlepšení jeho dosavadního stavu.

Terapeut musí provést důkladnou přípravu.

Tedy při výzkumu, např. při pozorování musím brát zřetel na sebemenší změny.

Pro analýzu musí být výzkum dlouhodobý (minimální trvání 6 měsíců).

Etické problémy

Upřednostnění určitých dětí pro výzkum.

7) Terénní poznámky

- naladění, zaujetí dětí pro danou činnost – krátký příběh, píseň
- vhodný prostor pro tvoření dětí – velikost pracovního místa
- výtvarně-terapeutická činnost - modelování z hlíny
- dynamická kresba

- skládání, lepení z papírů

- fotografické záznamy

Záznam z prvního realizovaného pozorování

Pozorování

Modelování z hlíny – téma: Vánoční stromek

Jana: LMD

Terapie zaměřena na rozvoj jemné motoriky.

Úvod: Nejprve procvičení, rozhýbání rukou, dlaní, prstů. Rozpracování hlíny za pomoci arteterapeuta. Seznámení se s tématem.

Jana sama rozválela hlínu a vyřízla z ní tvar stromu, do kterého postupně modelovala a vsazovala ozdoby.

Jana křečovitě uchopuje náčiní, nepřesně manipuluje, tlak rukou, prstů nedokáže ovládnout.

8) Modifikace výzkumného návrhu

Díky pozorování by se výzkumný návrh pozměnil tak, že bych se více zaměřila na hlavní myšlenku arteterapie a to tedy na radost z prožitku.

Tedy mé pozorování, rozhovory by se nezaměřovaly jen na pokroky dětí, které očekáváme, ale na současný prožitek dítěte.

9) Seznam literatury

- 1) MLEJNEK, Josef. *Dětská tvořivá hra*. 2.vyd. Praha: Ipos, 2004. 150 s.
ISBN 80-7068-163-2
- 2) ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry pomáhají s problémy*. 2.vyd. Praha: Portál, 2000. 159 s.
ISBN 80-85282-93-3
- 3) UŽDIL, Jaromír. *Výtvarný projev a výchova*. 2.vyd. Praha: SPN, 1978. 333 s.
- 4) MLČÁK, Zdeněk. *Diagnostické využití dětské kresby v práci učitele*. 1.vyd. Ostrava: Scholaforum, 1996. 25 s. ISBN 80-86058-0
- 5) CASEOVÁ, DALLEYOVÁ, Caroline, Tessa. *Arteterapie s dětmi*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995. 175 s., 33 čb. fot. příl. ISBN 80-7178-065-0
- 6) KLIVAR, Miroslav. *Nová arteterapie v psychopedii*. 1.vyd. Praha: Balt-East, 2002. 63 s.
ISBN 80-86383-14-8
- 7) VÍTKOVÁ, Marie. *Speciální pedagogika v raném a předškolním věku se zřetelem na rozvoj výtvarných aktivit: vývoj, diagnostika, terapie*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 144 s., obr. příl. ISBN 80-866633-22-5

- 8) POKORNÁ, Věra. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. 4.vyd. Praha: Portál, 2010. 333 s. ISBN 978-80-7367-817-3
- 9) ŠICKOVÁ, Jaroslava Fabrici. *Základy arteterapie*. 2.vyd. Praha: Portál, 2008. 167 s. 8 s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-408-3
- 10) POKORNÁ, Věra. *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení: rozvoj vnímání a poznávání*. 4.vyd. Praha: Portál, 2007. 153 s. ISBN 978-80-7367-350-5
- 11) CAMPBELLOVÁ, Jean. *Techniky arteterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi: Skupinové výtvarně-terapeutické činnosti pro děti i dospělé*. 1.vyd. Praha: Portál, 1998. 199 s. ISBN 80-7178-204-1
- 12) *Arteterapie: časopis České arteterapeutické asociace*. Praha: Česká arteterapeutická asociace, 2001-. Vychází měsíčně. ISSN 1214-4460
- 13) *American journal of art therapy : art in psychotherapy, rehabilitation, and education*. Montpelier: Vermont College of Norwich University, 1960. sv. ISSN 0007-4764
- 14) SAFRAN, Diane Stein. *Art therapy and AD/HD: diagnostic and therapeutic approaches*. London: Jessica Kingsley, 2002. 224 s. ISBN 1-84310-709-0

